

luovat

LUOVAN TYÖN
TEKIJÄT
JA YRITTÄJÄT

Luovat ry:n hallitusohjelma tavoitteet 2026- 2030

Edunvalvontajohtaja Lauri Kaira

Luovasta työstä elinvoimaa Suomeen – talouskasvua, kulttuuria ja sivistystä

Luovat ry:n hallitusohjelmataavoitteet vaalikaudelle 2027–2031

Kansainväliseen kasvuun kannattaa panostaa – se on Suomen etu

Luovat alat muodostavat Suomelle suuren mahdollisuuden. Ne ovat monin verroin suurempi työllistäjä ja BKT-lisäarvon tuottaja kuin monet perinteiset teollisuuden alat.

Kulttuuri on kasvua kaikkialla länsimaissa, ja myös Suomessa kulttuurin kulutus on kasvanut. Samalla kulttuuri ja taide toimivat yhteisen kansakuntamme identiteetin rakentajina. Ilman niitä ei ole Suomea tai suomalaisuutta sellaisena kuin me ne tunnemme.

Luovien alojen kasvumahdollisuudet tunnustetaan laajalti – nyt on tekojen aika!

Jotta luovat alat voivat tuottaa lisää kasvua, työpaikkoja ja hyvinvointia, niiden kehitykseen pitää tulevalle hallituskaudella panostaa samalla tavalla kuin muihinkin kasvualoihin.

Tässä ohjelmassa on konkreettisia esityksiä siitä, mitä kotimaiset luovan työn tekijät, yrittäjät ja yritykset odottavat tulevan hallituksen ohjelmalta.

Luovan työn tekijät ja yrittäjät - Luovat ry

Vappu Aura
Puheenjohtaja

Lauri Kaira
Edunvalvontajohtaja

Luovat alat Suomessa

Arvo
16,7
mrd. euroa

Työllisyys noin
130 000
henkilöä

3,2 %
BKT:stä ja

2,9 %
työllisistä

LÄHDE: TILASTOKESKUS JA
FCG/PASI HOLM 2024/2025.
LUVUT VUODELTA 2023.

an kannattaa

omen etu

tavat Suomelle suuren mah-
monin verroin suurempi työllis-
tuottaja kuin monet perinteiset

la kaikkialla länsimaissa, ja
uurin kulutus on kasvanut.
ide toimivat yhteisen kansa-
rakentajina. Ilman niitä ei ole
uutta sellaisena kuin me ne

umahdollisuudet tunnistetaan
aika!

at tuottaa lisää kasvua, työ-
niiden kehitykseen pitää
a panostaa samalla tavalla
hin.

konkreettisia esityksiä siitä,
vön tekijät, yrittäjät ja yrityk-
lituksen ohjelmalta.

Luovat ry

ira

työntahtaja

Luovat alat Suomessa

Arvo

16,7

mrd. euroa

Työllisyys noin

130 000

henkilöä

3,2%

BKT:stä ja

2,9%

työllisistä

LÄHDE: TILASTOKESKUS JA
FCG/PASI HOLM 2024/2025.
LUVUT VUODELTA 2023.

TIIVISTELMÄ

1 Luovien alojen toimintaedellytykset ja tekijänoikeudet turvattava myös tekoälyn aikakaudella

Avoimuus ja läpinäkyvyys tekoälyn koulutuksessa käytettyjen teosten ja materiaalien osalta tulee turvata, jotta niitä voi lisensoida ja saada siitä oikeudenmukainen korvaus. Lisäksi deepfake-väärennöksiä pitää torjua tehokkaasti EU-tasolla. > sivu 4

2 Yksityisen kopioinnin hyvitys uudistettava EU-käytännön mukaiseksi

OKM:n teettämän selvityksen mukaan Suomen verorahoitteinen hyvitysjärjestelmä on EU-oikeuden vastainen ja hyvitys noin kolmasosa muiden EU-maiden tasosta. Hyvitysjärjestelmä pitää uudistaa muiden EU-maiden malliseksi, hyvitystaso on nostettava kohtuulliseksi ja mukaan otettava kaikki kopioidut sisältölajit. > sivu 5

3 Tekijänoikeuksien valvonta ja täytäntöönpano päivitettävä pohjoismaiselle tasolle

IP-rikollisuutta on torjuttava tehokkaasti, ettei Suomesta tule tekijänoikeusrikollisuuden turvasatamaa. Poliisin tutkintakeinot riippuvat rikoksen rangaistusmaksimista, jotka on nostettava pohjoismaiselle tasolle esimerkiksi lisäämällä törkeä tekemuoto. Lisäksi pitää lisätä viranomaisten osaamista, mahdollistaa dynaamiset estomääräykset ja säätää tekijänoikeusjärjestöille asiavaltuus edustaa tuomioistuimessa asiakkaitaan. > sivu 6

4 Luovien alojen kasvulle vauhtia kulttuuripoliittisen selonteon ja luovan talouden kasvustrategian toimenpiteillä

Kulttuuripoliittinen selonteko ja luovan talouden kasvustrategia pitää panna toimeen täysimääräisesti. Luoville aloille tulee luoda räätälöityjä edistämismalleja, koska Business Finlandin tukijärjestelmät on rakennettu pitkälti suurten teollisuusyritysten ehdoilla. Av-tuotantokannustimen ehtoja on korjattava kotimaisille tuotannoille sopiviksi ja rahoitusta lisättävä (mm. Elokuvasäätion tuet). > sivu 7

5 Luovien alojen kotimaista kysyntää ja lukutaitoa edistettävä arvonlisäveron laskulla

Suomalaisten lukutaitoa ja kulttuuriosallistumista on vahvistettava ja kansalaisia kannustettava kulttuuri- ja mediasisältöjen käyttäjiksi alentamalla media- ja kulttuurituetoiden sekä kulttuuritapahtumien arvonlisäveroa. Se on hyvä tapa panostaa sivistykseen ja yhteisten asioiden seuraamiseen ja lisää kulttuurin saavutettavuutta esimerkiksi perheille, lapsille ja nuorille. > sivu 8

6 Kulttuurin rahoituksen taso ja ennustettavuus korjattava

Nostetaan OKM:n kulttuurinrahoituksen budjettimomentti 29.80 yhteen prosenttiin valtion budjetista nykyisen noin 0,6 prosenttiin sijaan. Nostetaan rahoitustasoa kehyskaudella ja sidotaan se indeksiin, jotta perusrahoitus on vakaata ja ennustettavaa. Varmistetaan, että digitointihankkeissa maksetaan asianmukaiset tekijänoikeuskorvaukset ja että rakennusprojekteissa noudatetaan taiteen prosenttiperiaatetta. > sivu 9

7 Taiteilijoiden ja luovan työn tekijöiden työttömyysturva oikeudenmukaiseksi

Koska luovien alojen työ rakentuu usein pätkätöistä ja monenlaisista tulonlähteistä, niiden sosiaaliturvaa on selkeytettävä ja työvoimapolitiittiset tulkinnot yhtenäistettävä. Työttömyysturvan suojaosa tulee palauttaa kannustinloukkujen purkamiseksi. Yhdistelmävakuutusta on kehitettävä, ja apurahat ja tekijänoikeustulot huomioitava työttömyysturvassa oikeudenmukaisesti. > sivu 10

Luovast
työstä
elinvo
Suom
talousk
ja sivi

Luovat ry:n

1. Luovien alojen toimintaedellytykset ja tekijänoikeudet turvattava myös tekoäly-aikakaudella

- Tekoälyn koulutukseen on käytetty ihmisten tekemiä luovia sisältöjä lupaa kysymättä ja korvausta maksamatta
 - Nyt AI-sisältö ja -palvelut alkavat kilpailla ihmisen tekemien sisältöjen kanssa
 - Korvaukset teosten käytöstä on turvattava: tarvitaan läpinäkyvyyttä, lisensointia ja korvauksia
 - Deepfake-väärinkäyttöksiin puututtava, selvitettävä tarvitaanko EU-tasoisia sääntelyä
-

2. Yksityisen kopioinnin hyvitys uudistettava EU-käytännön mukaiseksi

- Hyvitys luotiin 60-luvulla mahdollistamaan kopiointi kasettinauhureilla, mutta nyt sen nojalla ladataan noin 1 mrd arvosta mm. musiikki- ja av-tuotteita
 - Haitta digiaikana eri luokkaa kuin c-kasettien maailmassa: 46 milj menetys
 - Muissa EU-maissa on tallennusmaksu, Suomessa verohyvitys
 - OKM:n selvityksen mukaan Suomen hyvitys on EU-oikeuden vastainen ja hyvitystaso noin 1/3 siitä, mikä muissa EU-maissa
 - Suomen siirryttävä EU-käytännön mukaiseen malliin, nostettava taso kohtuulliseksi ja otettava mukaan kaikki kopioidut sisältölajit
-

3. Tekijänoikeuksien valvonta ja täytäntöönpano päivitettävä pohjoismaiselle tasolle

- Suomesta ei saa antaa kehittyä tekijänoikeusrikollisuuden turvasatamaa
 - Suomen poliisilla heikommat tutkintakeinot kuin muissa pohjoismaissa
 - Koska tutkintakeinot perustuvat rangaistusmaksimeihin, nostetaan ne pohjoismaiselle tasolle lisäämällä tekijänoikeusrikokseen törkeä tekomuoto
 - Vahvistetaan myös viranomaisten osaamista ja mahdollistetaan dynaamiset estomääräykset, jotka toimivat domainvaihdoksissa
 - Luodaan tekijänoikeusjärjestöille asiavaltuus edustaa asiakkaitaan
-

4. Luovien alojen kasvulle vauhtia kulttuuripoliittisen selonteon ja luovan talouden kasvustrategian toimenpiteillä

- Business Finlandin tukijärjestelmät on rakennettu perinteisten suurten teollisuusyritysten mallin mukaan
 - Luovien alojen yritykset toimivat usein verkostomaisesti ja projektipohjaisesti; siksi niille pitäisi räätälöidä omia tuki-instrumentteja
 - On toteuttava kasvustrategian ja kulttuuripoliittisen selonteon toimenpiteet täysimääräisesti
 - Korjataan AV-kannustimen ehdot myös kotimaisille tuotannoille sopiviksi, nostetaan asteittain 80 miljoonaan ja kehitetään SES-rahoitusta
-

5. Lukutaitoa ja luovien alojen kotimaista kysyntää edistettävä arvonlisäveron laskulla

- Koska sivistys ja lukutaito on tärkeää, kannustetaan suomalaisia käyttämään media- ja kulttuuripalveluja
 - Koska verotus on keino ohjata kuluttajien ja yritysten toimintaa, alennetaan kulttuurituotteiden ja tapahtumien ALV:tä
 - Vahvistetaan lukutaitoa ja kulttuuriosallistumista, tuetaan kansalaisten kulttuuripalvelujen käyttöä ja parannetaan kulttuurin saavutettavuutta
-

6. Kulttuurin rahoituksen taso ja ennustettavuus korjattava

- OKM:n kulttuurirahoitus (mom 29.80) 1 prosenttiin valtion budjetista (nyt noin 0,6 %)
 - Sidotaan kulttuurirahoitus indeksiin ja nostetaan rahoitustasoja kehyskaudella, jotta varmistetaan pitkäjänteinen perusrahoitus
 - Noudatetaan prosenttiperiaatetta rakennushankkeissa ja budjetoidaan tekijänoikeuskorvaukset digitointeihin
 - Kulttuuri on kansallisesti tärkeää (mm. hyvinvointi, resilienssi, yhteishenki, syrjäytymisen torjunta, kulttuurin itseisarvo)
-

7. Taiteilijoiden ja luovan työn tekijöiden työttömyysturva oikeudenmukaiseksi

- Koska luovan työn tekijöillä on monenlaisia tuloja, selkeytetään itsensätyöllistäjien sosiaaliturvaa ja yhtenäistetään työvoimapolitiittiset tulkinnat
 - Kehitetään yhdistelmävakuutusta edelleen ja huomioidaan apurahat ja tekijänoikeustulot oikeudenmukaisesti
 - Palautetaan työttömyysturvan suojaosa kannustinloukkujen purkamiseksi
- se on sekä alan yritysten että työttömän etu
-

1

OHJELMA, joka tuo kulttuuria lapsille ja nuorille.

Vahvistetaan lasten ja nuorten pääsyä laadukkaaseen kulttuuriin ja taideopetukseen koko maassa. Kulttuuriosallistuminen rakentaa hyvinvointia ja osaamista sekä luo pohjaa tulevaisuuden tekijöille ja yleisöille. Tuetaan lukutaitoa ja -intoa.

Esitämme, että hallitusohjelmassa linjataan seuraavasti:

- Laaditaan poikkihallinnollinen ohjelma kulttuurikasvatuksen ja alueellisen saavutettavuuden vahvistamiseksi.

2

PÄIVITETÄÄN kirjastojen lainauskorvaukset. Yleiset

kirjastot kuuluvat kansalaisten eniten käyttämiin kulttuurilaitoksiin. Lainauskorvauksen määrärahaan ei ole tehty indeksitarkistusta vuoden 2016 jälkeen, vaikka elinkustannukset ovat nousseet yli 20 % ja kirjojen lainaaminen on kasvanut sekä fyysisten että digitaalisten teosten osalta. Korvaukset eivät myöskään kata kaikkea digitaalista kirjastokäyttöä: verkkokirjahyllypalveluiden käytöstä korvausta ei makseta, mikä asettaa kirjalliset teokset ja niiden tekijät eriarvoiseen asemaan.

Esitämme, että hallitusohjelmassa linjataan seuraavasti:

- Lainauskorvaus uudistetaan teknologianeutraalisti kattamaan myös verkkokirjahyllyjen käyttö.
- Korotetaan lainauskorvausten tasoa elinkustannusindeksin mukaisesti 20 % ja sidotaan se tämän jälkeen indeksiin.

3

SELVITETÄÄN tekijänoikeustulojen veromallien kehittämistarpeet. Hallitus valmis-

telee selvityksen tekijänoikeustulojen veromallien kehittämistarpeista ja toteuttaa tarvittavat kasvua tukevat uudistukset.

Esitämme, että hallitusohjelmassa linjataan seuraavasti:

- Hallitus valmistelee selvityksen tekijänoikeustulojen veromallien kehittämistarpeista (mm. Ruotsin malli) ja toteuttaa tarvittavat kasvua tukevat uudistukset.

- Kulttuuria lapsille ja nuorille (ohjelma)
- Lainauskorvausta kehitettävä
- Tekijänoikeustulojen veromallista selvitys

Lisäksi Luovat ry tukee seuraavia jäsenjärjestöjensä esityksiä:

TIIVISTELMÄ

1 Luovien alojen toimintaedellytykset ja tekijänoikeudet turvattava myös tekoälyn aikakaudella

Avoimuus ja läpinäkyvyys tekoälyn koulutuksessa käytettyjen teosten ja materiaalien osalta tulee turvata, jotta niitä voi lisensoida ja saada siitä oikeudenmukainen korvaus. Lisäksi deepfake-väärennöksiä pitää torjua tehokkaasti EU-tasolla. > sivu 4

2 Yksityisen kopioinnin hyvitys uudistettava EU-käytännön mukaiseksi

OKM:n teettämän selvityksen mukaan Suomen verorahoitteinen hyvitysjärjestelmä on EU-oikeuden vastainen ja hyvitys noin kolmasosa muiden EU-maiden tasosta. Hyvitysjärjestelmä pitää uudistaa muiden EU-maiden malliseksi, hyvitystaso on nostettava kohtuulliseksi ja mukaan otettava kaikki kopioidut sisältölajit. > sivu 5

3 Tekijänoikeuksien valvonta ja täytäntöönpano päivitettävä pohjoismaiselle tasolle

IP-rikollisuutta on torjuttava tehokkaasti, ettei Suomesta tule tekijänoikeusrikollisuuden turvasatamaa. Poliisin tutkintakeinot riippuvat rikoksen rangaistusmaksimista, jotka on nostettava pohjoismaiselle tasolle esimerkiksi lisäämällä törkeä tekemuoto. Lisäksi pitää lisätä viranomaisten osaamista, mahdollistaa dynaamiset estomääräykset ja säätää tekijänoikeusjärjestöille asiavaltuus edustaa tuomioistuimessa asiakkaitaan. > sivu 6

4 Luovien alojen kasvulle vauhtia kulttuuripoliittisen selonteon ja luovan talouden kasvustrategian toimenpiteillä

Kulttuuripoliittinen selonteko ja luovan talouden kasvustrategia pitää panna toimeen täysimääräisesti. Luoville aloille tulee luoda räätälöityjä edistämismalleja, koska Business Finlandin tukijärjestelmät on rakennettu pitkälti suurten teollisuusyritysten ehdoilla. Av-tuotantokannustimen ehtoja on korjattava kotimaisille tuotannoille sopiviksi ja rahoitusta lisättävä (mm. Elokuvasäätiön tuet). > sivu 7

5 Luovien alojen kotimaista kysyntää ja lukutaitoa edistettävä arvonnalisäveron laskulla

Suomalaisten lukutaitoa ja kulttuuriosallistumista on vahvistettava ja kansalaisia kannustettava kulttuuri- ja mediasisältöjen käyttäjiksi alentamalla media- ja kulttuurituotteiden sekä kulttuuritapahtumien arvonnalisäveroa. Se on hyvä tapa panostaa sivistykseen ja yhteisten asioiden seuraamiseen ja lisää kulttuurin saavutettavuutta esimerkiksi perheille, lapsille ja nuorille. > sivu 8

6 Kulttuurin rahoituksen taso ja ennustettavuus korjattava

Nostetaan OKM:n kulttuurinrahoituksen budjettimomentti 29.80 yhteen prosenttiin valtion budjetista nykyisen noin 0,6 prosentin sijaan. Nostetaan rahoitustasoa kehyskaudella ja sidotaan se indeksiin, jotta perusrahoitus on vakaata ja ennustettavaa. Varmistetaan, että digitointihankkeissa maksetaan asianmukaiset tekijänoikeuskorvaukset ja että rakennusprojekteissa noudatetaan taiteen prosenttiperiaatetta. > sivu 9

7 Taiteilijoiden ja luovan työn tekijöiden työttömyysturva oikeudenmukaiseksi

Koska luovien alojen työ rakentuu usein pätkätöistä ja monenlaisista tulonlähteistä, niiden sosiaaliturvaa on selkeytettävä ja työvoimapoliittiset tulkinnat yhtenäistettävä. Työttömyysturvan suojaosa tulee palauttaa kannustinloukkujen purkamiseksi. Yhdistelmävakuutusta on kehitettävä, ja apurahat ja tekijänoikeustulot huomioitava työttömyysturvassa oikeudenmukaisesti. > sivu 10

Kiitos!